

SPELPLATS/OMBUDSSTÄLLE/TRAVBANOR

Enligt lagen om penningtvätt kan en penningspelsoperatör låta en tredje part sköta åtgärderna för kundkontroll om vissa förutsättningar uppfylls. Penningspelsoperatören det vill säga den rapporteringsskyldiga ansvarar dock för alla skyldigheter enligt lagen om penningtvätt. (Lagen om penningtvätt 3 kap. 7 §).

De största riskerna relaterade till spelplatser som säljer speloperatörers penningspel utgörs av eventuella försummelser av skyldigheter enligt lagen om penningtvätt i försäljningen av penningspel. Med spelplatser avses här alla försäljningsställen där penningspel säljs av ombud och travbanor. Kontantanvändning ökar risken på spelplatserna när det gäller penningtvätt. Eftersom alla penningspel (utom kasinospel) även kan spelas på spelplatser ökar det för sin del risken för penningtvätt på dem (t.ex. vadslagning där risken för penningtvätt har konstaterats vara större än för andra penningspel). Eftersom penningspelandet i allt högre grad har flyttat till internet samtidigt som spelandet på spelplatser har minskat, kan dock risken för att spelplatser används för penningtvätt som helhet anses ha minskat.

Erfarenheten av och kunskapen om riskerna för penningtvätt hos de personer som säljer penningspel varierar. Detta påverkas bland annat av personalomsättningen. I synnerhet när det gäller nya anställda bör man fästa uppmärksamhet vid att de har en tillräcklig kompetens att förhindra penningtvätt och en förmåga att upptäcka tvivelaktiga transaktioner. Eftersom även andra än speloperatörens anställda arbetar på spelplatserna, ligger ansvaret för fullgörandet av skyldigheterna relaterade till penningtvätt hos en mycket brokig skara.

När det gäller spelplatser har man dessutom identifierat två betydande risker med fasta kopplingar till varandra med tanke på skyldigheterna enligt lagen om penningtvätt. När penningspel säljs kan det hända att kunder inte identifieras och identiteten inte kontrolleras när tröskelvärdet överskrids, och att tvivelaktiga transaktioner inte identifieras eller anmäls. Dessa risker har konstaterats vara betydande även i andra distributionskanaler. Som risker kan "kunder identifieras/kontrolleras inte när tröskelvärdet överskrids" och "tvivelaktiga transaktioner identifieras eller anmäls inte" förekomma på samma sätt i olika distributionskanaler, men olika kanaler kan ha tillgång till olika riskhanteringsmetoder. Obligatorisk identifiering vid spel har dock avsevärt minskat antalet verifieringshändelser som överskrider tröskelvärdena och därmed minskat den totala risken.

I penningspelsverksamhet ska kunder identifieras och deras identitet kontrolleras enligt lagen om penningtvätt i situationer där en enskild transaktion eller flera sammanhängande transaktioner i samband med det belopp som spelaren satsar eller den vinst som spelaren löser ut uppgår till sammanlagt minst 2 000 euro. Övervakningen av penningspel ska ordnas så att brottsliga medel inte kan matas in i systemet till exempel genom att man undviker att överskrida identifieringsgränsen och gränsen för kontroll av identiteten på 2 000 euro som definieras i lagen om penningtvätt. På spelplatserna ska man när det gäller identifiering av kunder och kontroll av identiteten vid försäljningen av penningspel inte enbart fästa uppmärksamhet vid den lagstadgade gränsen på 2 000 euro, utan även vid mindre transaktioner för att notera om de är kopplade till varandra. Även tvivelaktiga transaktioner ska observeras, vilket förutsätter kännedom om indikatorer som kan tyda på missbruk av penningspel.

Kundkontroll och identifiering är viktiga åtgärder i förhindrande av penningtvätt och finansiering av terrorism. Ovannämnda skyldighet ska framhållas. Om kunden inte identifieras och hans identitet inte verifieras i händelse av en misstänkt transaktion, kan kunden förbli okänd även om det senare skulle konstateras att något missbruk torde ha förekommit. Kunden kan eventuellt inte identifieras i efterhand. Fortlöpande utbildning och säkerställande av förmedling av aktuell information bland annat om indikatorer för penningtvätt kan minska risken för försummelser av skyldigheterna enligt lagen om penningtvätt och samtidigt öka personalens

kompetens och kunskap. Ombud och andra ansvariga anställda bör utbildas i att identifiera och upptäcka tvivelaktiga transaktioner och sammanhängande transaktioner samt överskridande av tröskelvärden. Endast personer som har genomgått lämplig utbildning utifrån lagen om penningtvätt och riskbedömningar bör sköta försäljningen av spelprodukter. Speloperatörerna ska säkerställa att de personer som säljer penningspel förstår betydelsen av anmälan om tvivelaktiga transaktioner i förhindrandet av penningtvätt och finansiering av terrorism.

Den obligatoriska identifieringen vid penningspel enligt lotterilagen trädde i kraft den 15 maj 2023 (14 § 1 mom. i lotterilagen). I fråga om skraplotter trädde den obligatoriska identifieringen i kraft den 1 januari 2024. I och med den obligatoriska identifieringen ska kunden identifieras varje gång hen spelar penningspel, och därmed finns det i praktiken inget anonymt spelande längre. Detta kan anses minska risken för penningtvätt i anslutning till penningspel på spelplatser. Risken kan dock inte anses ha försvunnit helt, eftersom det är möjligt att en spelare som identifierar sig missbrukar en annan kunds medel för identifiering. Risken är då att den faktiska spelaren inte kan identifieras. Riskerna kan hanteras till exempel genom att jämföra kundens identitetshandlingar med medlet för identifiering och med spelaren, för att försäkra sig om att spelaren faktiskt identifieras som samma kund.

En speloperatör kan hantera risker och risken för mänskliga misstag till exempel genom att automatisera kundkontrollfunktioner. Exempelvis kan försäljningssystemet styra åtgärderna så att en obligatorisk funktion som kräver styrkande av identiteten aktiveras när tröskelvärdet överskrids. Försäljningssystemet skulle dessutom automatiskt kunna upptäcka inbördes sammanhängande prestationer. Systemet kan också styra försäljaren att registrera de obligatoriska identifieringsuppgifterna tillräckligt exakt och spara alla kunduppgifter som lagen om penningtvätt kräver liksom andra signifikanta uppgifter. Med hjälp av automation kan systemet kontrollera identitetsbevisets integritet och giltighet. Man kan också hantera risken genom att utbilda spelförsäljare och arbetstagare i bedömning och lagring av uppgifterna i det dokument som använts för att kontrollera kundens identitet.

Eftersom penningspel på spelplatser även kan involvera betydande risker för penningtvätt, bör speloperatören notera att spelen eller spelandet i denna distributionskanal inte har sådana egenskaper som inte övervakas tillräckligt i syfte att förhindra penningtvätt, såsom betalningsarrangemang. Detta gäller också andra distributionskanaler. Nya egenskaper och tekniker bör alltid bedömas med tanke på förhindrande av penningtvätt och andra former av missbruk, och de egenskaper som införs bör kunna kontrolleras tillräckligt. Det gäller också att observera att minimikravet för kundkontroll och verifiering enligt lagen om penningtvätt är 2 000 euro för enskilda eller sammanhängande transaktioner. Även om lagen föreskriver ett tröskelvärde i euro för kundkontroll, kan gränserna för identifiering av kunder riskbaserat vara lägre. Utifrån en riskbedömning kan tröskelvärdet för identifiering av kunder och kontroll av identiteten sänkas för exempelvis de mest riskbehäftade penningspelen eller betalningssätten. Även belopp som är mindre än tröskelvärdet kan vara tvivelaktiga. Det gäller att riskbaserat bedöma om det fastställda tröskelvärdet är i linje med målet.

I denna bilaga till riskbedömningen har det pågående lagprojektet om öppnande av penningspelsverksamheten som koncessionsbaserad inte beaktats.